

Олена Локшина – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач відділу порівняльної педагогіки Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна.

Коло наукових інтересів: реформи та інновації у світовому та європейському освітньому просторах в умовах глобалізації та європеїзації у компаративній перспективі, теорія і методологія порівняльної педагогіки..

✉ luve2001@hotmail.com

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5097-9171>

УДК 37.014.5:008(477)

<https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17>

СТРАТЕГІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ГАЛУЗІ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ У 2021–2030 РР. ЯК ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ОРІЄНТИР ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено аналізу стратегічних орієнтирів ЄС у галузі освіти і навчання на період 2021–2030 рр. Використання методу аналізу ключових документів ЄС з освіти забезпечило розкриття змісту рамкових програм європейського співробітництва «Освіта і навчання 2010», «Освіта і навчання 2020» та «Освіта і навчання 2030». Автором охарактеризовано оновлене бачення Європейського освітнього простору, побудову якого визначено метою такого співробітництва до 2025 року; розкрито стратегічні пріоритети і показники для вимірювання прогресу європейського співробітництва до 2030 року; зроблено висновок про важливість осмислення можливостей та часового режиму гармонізації орієнтирів розвитку системи освіти України у період відбудови з пріоритетами Стратегічної рамки для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання у напрямі до Європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030).

Ключові слова: освіта і навчання; європейське співробітництво; європейський освітній простір; європейська інтеграція; ЄС; Україна.

Постановка проблеми. Правові відносини України з ЄС закладено Угодою про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами (підписання 14.06.1994, набуття чинності 01.03.1998; втрата чинності від 01.09.2017) (Верховна Рада України, 2006).

Угода між Україною та Європейським Союзом про асоціацію (2014) забезпечила перехід від співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції (Верховна Рада України, 2014).

Отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС (2022) актуалізує рух до Копенгагенських критеріїв (1993, 1996), що мають бути виконані для вступу до ЄС. У сфері освіти, зокрема, умови прийняття кандидата (Розділ 26) передбачають зближення національних політик у процесі досягнення спільних цілей, що визначаються рамковими програмами співробітництва ЄС в галузі освіти і навчання (European Commission, 2012).

Тому аналіз стратегічних орієнтирів ЄС у галузі освіти і навчання є актуальними для України, яка рухається у напрямі інтеграції в Європейський освітній простір. Подальша європейська інтеграція української освіти визнана наскрізним завданням розвитку системи освіти в повоєнний період у довгостроковій перспективі (Шкарлет, 2022).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про актуальність наукової проблеми європейського співробітництва в галузі освіти і навчання свідчить 2810 000 згадувань у пошуковій системі Google Академія (Google Academy, 2022). Серед ключових дослідницьких напрямів цієї проблематики – історія становлення європейського співробітництва, інтеграційний поступ систем освіти і навчання держав-членів, досягнення стратегічних пріоритетів та показників тощо (Pépin, 2007; Palašćáková et al., 2018; Tushi & Rushiti, 2017).

В умовах європейської інтеграції національної освіти наукові розвідки українських компаративістів охоплюють аспекти політики ЄС у галузі освіти і навчання, тенденцій розвитку освіти в державах-членах, євроінтеграційних реформ на рівнях дошкільної, середньої, професійно-технічної, вищої освіти та освіти дорослих в рамках розбудови освіти впродовж життя, таких ключових інновацій, як цифровізація освіти, трансформація змісту навчання на компетентнісні засади, навчання мов тощо (Батечко та ін., 2020; Глушко, 2021; Максименко, 2021; Локшина, 2019; Локшина, 2018; Пуховська, 2017; Шпарик, 2021; Dzhurylo, Hlushko, & Shparyk, 2021; Lokshyna, Dzhurylo, Hlushko, & Shparyk, 2021; Maksymenko, 2021).

Після початку повномасштабної війни РФ проти України актуальним, зокрема, є вивчення політики і практики інтеграції українських дітей в системи освіти держав-членів ЄС (Локшина, Джурило, Максименко & Шпарик, 2022).

Метою даного дослідження є аналіз стратегічних орієнтирів ЄС у галузі освіти і навчання. Для досягнення мети застосовано **метод** аналізу ключових документів ЄС з освіти. Аналіз Рамкової програми європейського співробітництва «Освіта і навчання 2030» (ET1 2030) забезпечив осмислення перспективи розбудови сектора освіти у форматі Європейського освітнього простору. Аналіз попередніх рамкових програм – «Освіта і навчання 2010» (ET 2010) та «Освіта і навчання 2020» (ET 2020) – покликаний розкрити еволюцію такого співробітництва.

Виклад основного матеріалу. Освіта в ЄС визнана одним з пріоритетів на шляху розбудови згуртованої, цифрової, зеленої та стійкої європейської спільноти. Водночас, на початку функціонування цієї організації співробітництво держав-засновниць у Договорах «Про Європейську спільноту вугілля і сталі» (1951), «Про Євроатом» (1957) та «Про Європейську економічну спільноту» (1957) обмежувалося професійною підготовкою кадрів задля розвитку національних економік й розбудови спільного ринку праці. (Локшина, 2009).

Уперше освіту визнано сферою інтересів ЄС в Угоді про Європейський Союз (1992), хоча ініціативи отримали рекомендаційний статус. Угодою запроваджувався принцип субсидіарності, за яким ЄС мав право підтримувати та доповнювати окремі аспекти освітніх політик держав-членів у разі, якщо запропонована ЄС діяльність не могла бути повною мірою ними реалізована (Treaty on European Union, 1992).

У Лісабонській стратегії (2000) принцип субсидіарності замінено на відкритий метод координації (European Council, 2000). Останній розглядається «м'яким» правом, що спрямовує національні політики держав-членів на досягнення визначених на рівні ЄС спільних цілей шляхом запровадження термінів їх досягнення та інструментів для вимірювання успіхів у їх реалізації. Рамкові програми, керівництва, рекомендації на відміну від постанов, директив та рішень, не є обов'язковими для виконання. Водночас, «м'яке» право вважається ефективним гнучким інструментом впливу для досягнення політичних цілей, що працює на засадах демонстрації та переконання (Open method of coordination, n.d.).

У Рамковій Програмі ЄС щодо співробітництва у галузі освіти і навчання до 2010 року «Конкретні майбутні цілі систем освіти і навчання» було визначено три стратегічні цілі:

1) ET – Education and Training у перекладі з англ. Освіта і навчання

- підвищення якості та ефективності систем освіти і навчання в ЄС;
- спрощення доступу для всіх до систем освіти і навчання;
- відкриття систем освіти і навчання для ширшого світу (Council of the European Union, 2001).

У документі вперше запроваджувалися орієнтири для досягнення (benchmarks) до 2010 року, які розглядалися показниками з вимірювання прогресу на рівні ЄС. Це:

- ранні випускники школи (без свідоцтва про середню освіту): частка молодих людей, які зарано залишили школу, не повинна перевищувати 10%;
- математика, природничі науки, техніка: загальна кількість випускників закладів вищої освіти зі спеціальностями в галузі математики, природничих дисциплін і техніки має зрости не менш, ніж на 15%; а гендерний розподіл в цій групі має стати більш збалансованим;
- завершення повної середньої освіти: щонайменше 85% населення ЄС 22 років повинно мати повну середню освіту;
- базові навички: частка 15-річних, які демонструють низькі результати з грамотності читання в ЄС, має зменшитися як мінімум на 20% у порівнянні з 2000 роком;
- навчання впродовж життя: середній рівень участі у навчання впродовж життя дорослого населення ЄС працездатного віку (25–64 років) має складати не менш, ніж 12,5% (Council of the European Union, 2003).

У Рамковій програмі європейського співробітництва у галузі освіти і навчання «Освіта і навчання 2020» (ET 2020) було визначено чотири стратегічні цілі:

- перетворення освіти впродовж життя та мобільності на реальність;
- підвищення якості та ефективності освіти і навчання;
- сприяння рівності, соціальної злагоди та активному громадянству;
- інтенсифікація творчості та інновацій, включно з підприємливістю, на усіх рівнях освіти (Council of the European Union, 2009).

Орієнтири для досягнення до 2020 року у Рамковій програмі ET 2020 ґрунтувалися на орієнтирах попередньої Програми ET 2010 та розглядалися як інструмент моніторингу прогресу на європейському рівні. Це:

- участь дорослого населення у різних формах навчання: щонайменше 15% дорослого населення повинні брати участь у різних формах навчання у системі освіти дорослих;
- низький рівень успішності з базових навичок: частка 15-річних дітей, які погано встигають з читання, математики та природознавства, має бути нижчою за 15%;
- отримання вищої освіти: частка молоді у віці 30–34-роки, які мають вищу освіту, має становити не менш, ніж 40%;
- особи, хто зарано залишили навчання: частка тих, хто рано залишив навчання, має бути меншою за 10%;
- освіта дітей раннього та дошкільного віку: щонайменше 95% дітей (від 4-х років до початку обов'язкової освіти) повинні брати участь у програмах дошкільної підготовки (Council of the European Union, 2009).

Хоча показники не розглядалися обов'язковими для досягнення державами-членами, моніторинг прогресу національних систем освіти здійснювався саме на їх основі.

Стратегічна рамка для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання у напрямі до Європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030) (ET 2030) є оновленим баченням подальшого розвитку освітнього сектора. Ключовою метою співробітництва проголошено побудову і подальший розвиток Європейського освітнього простору (Council of the European Union, 2021).

Ідею створення Європейського освітнього простору до 2025 року озвучено у Повідомленні Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського соціально-економічного комітету та Комітету регіонів щодо зміцнення європейської ідентичності через освіту та культуру від 17 листопада 2017 р. Засобами його створення визначено:

- перетворення академічної мобільності на реальність для всіх;
- усунення перешкод для визнання кваліфікацій, як на рівні школи, так і на рівні вищої освіти;

- модернізація розробки навчальних програм;
- посилення вивчення мови;
- створення європейських університетів світового рівня, які можуть співпрацювати на міжнародному рівні;
- покращення освіти і навчання та освіти впродовж життя;
- спрямування інновацій в освіту в цифрову еру;
- надання більшої підтримки вчителям;
- збереження культурної спадщини та виховання почуття європейської ідентичності та культури (European Commission, 2017).

У Висновках Ради щодо просування бачення європейського освітнього простору від 7 червня 2018 року констатовано, що Європейський освітній простір має:

- ґрунтуватися на безперервному навчанні впродовж життя, починаючи з дошкільної освіти, через шкільну та професійно-технічну до вищої освіти та освіти дорослих;
- заохочувати та сприяти мобільності та підтримувати держави-члени в модернізації їхніх систем освіти та навчання.

Для просування бачення Європейського освітнього простору особлива увага звертається на питання: ERASMUS+, цифрових навичок та цифрового навчання, вищої освіти, якісної та інклюзивної освіти, навчання мов, визнання кваліфікацій (Council of the European Union, 2018).

У Резолюції Ради щодо подальшого розвитку Європейського освітнього простору для підтримки орієнтованих на майбутнє систем освіти та навчання від 18 листопада 2019 року підтверджено бачення Європейського освітнього простору, як простору, що охоплює безперервне навчання впродовж життя, від дошкільної до шкільної, професійно-технічної, вищої освіти та навчання дорослих, а також дії, що усувають перешкоди для мобільності навчання, заохочуючи та сприяючи мобільності та співпраці в освіті та навчанні, а також підтримуючи держави-члени в модернізації їхніх систем освіти та навчання, сприяючи викладанню та вивченню мов, взаємному визнанню кваліфікацій та результатів/періодів навчання за кордоном (Council of the European Union, 2019).

У Повідомленні Комісії Європейському Парламенту, Раді, Європейському соціально-економічному комітету і Комітету регіонів щодо досягнення Європейського освітнього простору до 2025 року від 30 вересня 2020 року розвиток Європейського освітнього простору запропоновано консолідувати в рамках таких шести вимірів:

- **якість:** формування і розвиток у молоді знань, навичок і ставлень для побудови власного життя (цифрова та підприємницька компетентності, критичне мислення, навчання мов і багатомовність, творчість та громадянське залучення);
- **включення та гендерна рівність:** освітні досягнення мають бути відокремлені від соціального, економічного та культурного статусу, щоб гарантувати, що системи освіти та навчання підвищують здібності кожної людини та забезпечують соціальну мобільність угору. Дошкільна освіта відіграє у цьому вирішальну роль. Розвиток гендерної чутливості;
- **зелений та цифровий перехід:** освіта і навчання на всіх рівнях покликані формувати і розвивати цифрові навички, а також такі компетентності, як підприємливість і вміння вчитись, що необхідні для орієнтування на ринку праці, трансформованому технологічними змінами;
- **викладачі і тренери:** професія педагога потребує переоцінки в соціальному, а також у фінансовому плані; вчителі та тренери потребують постійних можливостей для професійного розвитку; мобільність учнів/студентів та викладачів має стати частиною педагогічної освіти, щоб розширити доступ до різноманітності якісних підходів до навчання для задоволення потреб учнів;
- **вища освіта:** поглиблена співпраця між закладами вищої освіти; заклади вищої освіти як центральні учасники «квадрату знань»: освіта, дослідження, інновації та послуги суспільству; автоматичне визнання кваліфікацій і періодів навчання за кордоном, гарантія визнан-

ня та портативність коротких курсів, що ведуть до отримання мікро-акредитацій; увага до спеціалізованих освітніх програм, таких як штучний інтелект, кібербезпека тощо;

- геополітичний вимір: рівні умови гри, а також етичні стандарти та стандарти доброчесності будуть центральною частиною розгортання амбіційних партнерств із країнами-партнерами по всьому світу; розширення асоціації країн, що не входять до ЄС, до Європейського освітнього простору є невід'ємною частиною бачення, яке має бути досягнуто до 2025 року (European Commission, 2020).

У Стратегічній рамці для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання на 2021–2030 роки Європейський освітній простір розглядається з позиції забезпечення учням можливості продовжувати навчання на різних етапах життя та шукати роботу в ЄС, а державам-членам і зацікавленим сторонам – співпрацювати, щоб надавати високоякісну, інноваційну та інклюзивну освіту і навчання, що підтримує економічне зростання та високоякісні можливості працевлаштування, а також особистісний, соціальний і культурний розвиток.

У документі проголошено, що рух до Європейського освітнього простору до 2025 року передбачає, що метою європейського співробітництва у галузі освіти і навчання має бути підтримка подальшого розвитку систем освіти в державах-членах, які працюють для забезпечення:

- особистісної, соціальної і професійної самореалізації усіх громадян за сприяння демократичним цінностям, рівності, соціальній згуртованості, активній громадянській позиції та міжкультурному діалогу;
- стійкого економічного процвітання, зеленого і цифрового переходу, а також працевлаштування (Council of the European Union, 2021).

Кількість стратегічних пріоритетів у галузі освіти і навчання зросла у Програмі ET 2030 до п'яти. Це:

- підвищення якості, справедливості, інклюзії та успіху для всіх у галузі освіти і навчання;
- перетворення навчання впродовж життя та мобільності на реальність для всіх;
- підвищення рівня володіння компетентностями та мотивації у професії викладача;
- зміцнення європейської вищої освіти;
- підтримка зеленого та цифрового переходу в освіті та навчанні та за допомогою них.

Програмою визначено сім показників для досягнення. Це:

- низький рівень успішності 15-річних учнів з базових навичок: частка 15-річних з низькими успіхами з читання, математики та природничих наук повинна становити менш, ніж 15% до 2030 року;
- низька успішність восьмикласників з оволодіння цифровими навичками: частка восьмикласників, з низькою успішністю з комп'ютерної та інформаційної грамотності має бути меншою за 15% до 2030 року;
- участь у різних формах освіти дітей раннього та дошкільного віку: не менш, ніж 96% дітей від 3-х років до початку обов'язкового навчання в початковій школі мають бути охоплені дошкільною освітою до 2030 року;
- особи, які зарано залишили навчання: частка тих, хто зарано залишив навчання повинна бути меншою за 9% до 2030 року;
- отримання вищої освіти: частка населення 25–34 років з вищою освітою має становити не менше 45% до 2013 року;
- навчання випускників ПТО на робочому місці: частка нещодавніх випускників ПТНЗ, які отримали можливість навчання на робочому місці під час професійної підготовки, має становити не менш, ніж 60% до 2025 року;
- участь дорослих у навчанні: не менш, ніж 47% дорослого населення у віці 25–64 роки повинні брати участь у навчанні впродовж останніх 12 місяців до 2025 року (Council of the European Union, 2021).

Проведений аналіз рамкових програм ET 2010, ET 2020 та ET 2030 уможливило констатувати, що фундаментальними параметрами європейського співробітництва у галузі освіти і навчання

у ХХІ ст. є підвищення якості/ефективності та забезпечення рівного доступу до освіти в рамках навчання впродовж життя (табл. 1).

Таблиця 1

Стратегічні орієнтири рамоквих програм ЕТ 2010, ЕТ 2020 та ЕТ 2030

ЕТ 2010	ЕТ 2020	ЕТ 2030
Підвищення якості та ефективності систем освіти і навчання в ЄС	Перетворення навчання впродовж життя та мобільності на реальність	Підвищення якості, справедливості, інклюзії та успіху для всіх у галузі освіти і навчання
Спрощення доступу для всіх до систем освіти і навчання	Підвищення якості та ефективності освіти і навчання	Перетворення навчання впродовж життя та мобільності на реальність для всіх
Відкриття систем освіти та навчання для ширшого світу	Сприяння рівності, соціальній згоді та активному громадянству	Підвищення рівня володіння компетентностями та мотивації у професії викладача
	Інтенсифікація творчості та інновацій, включно з підприємливістю, на усіх рівнях освіти	Зміцнення європейської вищої освіти;
		Підтримка зеленого та цифрового переходу в освіті і навчанні та за допомогою них

Джерело: таблиця 1 розроблена автором на основі джерел: Council of the European Union, 2001; Council of the European Union, 2009; Council of the European Union, 2021.

Збільшення кількості стратегічних пріоритетів з прийняттям кожної наступної програми ЕТ покликано забезпечити дієву відповідь на виклики, з якими стикається ЄС упродовж кожного наступного десятиліття ХХІ ст.

Визначені орієнтири конкретизовано показниками, які формують чіткий алгоритм руху з подальшої розбудови європейського співробітництва у галузі освіти і навчання (табл. 2).

Таблиця 2

Ключові показники, визначені у рамоквих програмах ЕТ 2010, ЕТ 2020, ЕТ 2030

ЕТ 2010	ЕТ 2020	ЕТ 2030
Ранні випускники школи (без свідчення про середню освіту): частка молодих людей, які зарано залишили школу, не повинна перевищувати 10%	Особи, які зарано залишили навчання: до 2020 року частка тих, хто рано залишив навчання, має бути меншою за 10%	Особи, які зарано залишили навчання: частка тих, хто зарано залишив навчання повинна бути меншою за 9% до 2030 року
Математика, природниці науки, техніка: загальна кількість випускників закладів вищої освіти зі спеціальностями в галузі математики, природничих дисциплін і техніки має зрости не менш, ніж на 15%; а гендерний розподіл в цій групі має стати більш збалансованим		

	Отримання вищої освіти: до 2020 року частка молоді у віці 30–34-роки, які мають вищу освіту, має становити не менш, ніж 40%	Отримання вищої освіти: частка населення 25–34 років з вищою освітою має становити не менше 45% до 2030 року
Завершення повної середньої освіти: щонайменше 85% населення ЄС 22 років повинно мати повну середню освіту		
Базові навички: частка 15-річних, які демонструють низькі результати з грамотності читання в ЄС, має зменшитися як мінімум на 20% у порівнянні з 2000 роком	Низький рівень успішності з базових навичок: до 2020 року частка 15-річних дітей, які погано встигають з читання, математики та природознавства, має бути нижчою за 15%	Низький рівень успішності 15-річних учнів з базових навичок: частка 15-річних з низькими успіхами з читання, математики та природничих наук повинна становити менш, ніж 15% до 2030 року
Навчання впродовж життя: середній рівень участі у навчання впродовж життя дорослого населення ЄС працездатного віку (25–64 років) має складати не менш, ніж 12,5%	Участь дорослого населення у різних формах навчання: до 2020 року щонайменше 15% дорослого населення повинні брати участь у різних формах навчання у системі освіти дорослих	Участь дорослих у навчанні: не менш, ніж 47% дорослого населення у віці 25–64 роки повинні брати участь у навчанні впродовж останніх 12 місяців до 2025 року
	Освіта дітей раннього та дошкільного віку: до 2020 року щонайменше 95% дітей (від 4-х років до початку обов'язкової освіти) повинні брати участь у програмах дошкільної підготовки	Участь у різних формах освіти дітей раннього та дошкільного віку: не менш, ніж 96% дітей від 3-х років до початку обов'язкового навчання в початковій школі мають бути охоплені дошкільною освітою до 2030 року
		Низька успішність восьмикласників з оволодіння цифровими навичками: частка восьмикласників, з низькою успішністю з комп'ютерної та інформаційної грамотності має бути меншою за 15% до 2030 року
		Навчання випускників ПТО на робочому місці: частка нещодавніх випускників ПТНЗ, які отримали можливість навчання на робочому місці під час професійної підготовки, має становити не менш, ніж 60% до 2025 року

Джерело: таблиця 2 розроблена автором на основі джерел: Council of the European Union, 2003; Council of the European Union, 2009; Council of the European Union, 2021.

Варто звернути увагу на незмінність у всіх програмах ЕТ показників, що охоплюють усі рівні освіти від дошкільної до освіти дорослих, та забезпечують цілісність освітньої стратегії ЄС (освіта дітей раннього та дошкільного віку; особи, які зарано залишили навчання; отримання вищої освіти; участь дорослого населення у різних формах навчання). Частина показників покликана акцентувати перспективні напрями розвитку систем освіти в державах-членах ЄС (низький рівень успішності з базових навичок; низька успішність восьмикласників з оволодіння цифровими навичками; навчання випускників ПТО на робочому місці).

Звертаємо увагу на кореляцію показників з огляду на їх досягнення освітніми системами держав-членів. Наприклад, показник «частка молоді у віці 30–34-роки, які мають вищу освіту» визначено як 40% у Програмі ЕТ 2020 та 45% у Програмі ЕТ 2030 тощо.

Констатуємо дієвість системи вимірювання прогресу і досягнень, окреслених в рамкових програмах ЕТ, в рамках формату орієнтирів та показників. Це, зокрема, засвідчує досягнення більшості ключових показників в рамках Програми ЕТ 2020. Наприклад,

- частка осіб, які зарано залишили навчання, зменшилася з 13.8% у 2010 р. до 10.1% у 2020 р. при орієнтірі 10%;
- частка молоді, яка отримала вищу освіту, зросла з 32.6% у 2010 р. до 40.9% у 2020 р. при орієнтірі 40%;
- частка дітей раннього та дошкільного віку, що охоплені дошкільною освітою, зросла з 90.3% у 2009 р. до 95.3% в 2019 р. при орієнтірі 95%.
- Водночас, частина показників залишилася недосягнутими. Це:
- відсоток дорослих у навчанні впродовж життя зріс з 7.8% у 2010 р. до 9.2% у 2020 р. при орієнтірі 15%;
- відсоток 15-річних з низьким рівнем володіння базовими навичками становив 22.9% з математики, 22.5% з читання та 22.3% природничих дисциплін, у той час, коли орієнтіром було визначено 15% у 2020 р. Більш того, показники навіть погіршилися, оскільки у 2009 р. вони становили: (22.7% з математики, 19.7% з читання та 17.8% з природознавства (European Parliamentary Research Service, 2021).

Прийняття чинної Програми ЕТ 2030 є відповіддю ЄС на виклики на шляху розбудови знаннево-базованої економіки та соціально-орієнтованого суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у XXI ст. ЄС реалізує цілісну стратегію співробітництва у галузі освіти і навчання, яка позиціонується невід’ємною складовою комплексної розбудови європейської спільноти. Сталість вектора такого співробітництва, що забезпечено наскрізністю стратегічних пріоритетів в рамкових програмах ЕТ 2010, ЕТ 2020 та ЕТ 2030, сприяє гармонізації розвитку національних освітніх систем держав-членів та, відповідно, працює на реалізацію мети побудови суспільства та економіки знань.

Стратегічна рамка для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання у напрямі до європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030) пропонує інноваційне бачення освітнього сектора у форматі європейського освітнього простору. Європейський освітній простір варто розглядати, як систему, що взаємопов’язує усі ланки освіти держав-членів ЄС в рамках освіти впродовж життя такими наскрізними пріоритетами, як мобільність, навички, компетентності та кваліфікації, сучасні мови, цифровізація, «квадрат знань»: (освіта, дослідження, інновації та послуги суспільству), зелений перехід на засадах європейської ідентичності та цінностей. Європейський освітній простір забезпечує синергію усіх стратегічних пріоритетів діяльності з розбудови сектора освіти в рамках освіти впродовж життя.

Перспективним для подальшого дослідження наукової проблеми європейського співробітництва у галузі освіти і навчання вбачаємо осмислення можливостей та часового режиму гармонізації орієнтирів розвитку системи освіти України у період відбудови з пріоритетами Стратегічної рамки для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання у напрямі до європейського освітнього простору та за його межами (2021–2030).

Використані джерела

- Батечко, Н.Г., Бульвінська, О.І., Локшина, О.І., Мосьпан, Н.В., Проценко, О.Б., Сисоєва, С.О. (Ред.), Соколова, І.В. (2020). Європейський простір вищої освіти: параметри якості та експертизи: навчальний посібник. Київ. <http://heqes.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%84%D0%9F%D0%92%D0%9E-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%B8-%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B8-1.pdf>
- Верховна Рада України. (2006). Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. Офіційний вісник України, 24, 203. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text
- Верховна Рада України. (2014). Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та європейським союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Офіційний вісник України, 75(1), 83. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
- Глушко, О. (2021). Компетентнісний підхід в освіті: європейський досвід. Науково-педагогічні студії, (5), 8–21. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-8-21>
- Локшина, О. (2018). Забезпечення якості вищої освіти в умовах європеїзації України. Continuing Professional Education: Theory And Practice (Series: Pedagogical Sciences), 3–4(56–57), 127–132. https://lib.iitta.gov.ua/713772/1/ilovepdf_com-127-132.pdf
- Локшина, О. (2019). Європейська довідкова рамка ключових компетентностей для навчання впродовж життя: оновлене бачення 2018 року. Український педагогічний журнал, 3, 21–87. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-21-30>
- Локшина, О., Джурило, А., Максименко, О., Шпарик, О. (2022). Підтримка ЄС інтеграції дітей і молоді в системи освіти держав-членів в умовах війни рф проти України: стратегічні орієнтири та успішні практики. Український педагогічний журнал, 3, 5–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-20-32>
- Локшина, О. І. (2009). Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). СПД Богданова А. М. https://lib.iitta.gov.ua/5435/1/Zmist_shkilnoi_osvity.pdf
- Максименко, О.О. (2021). Децентралізація в освіті європейських країн: досвід Норвегії. Український педагогічний журнал, 4, 77–87. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-77-87>
- Пуховська, Л. (2017). Професійна освіта та інновації: досвід країн Європейського Союзу. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка, 14, 124–132. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpto_2017_14_18
- Шкарлет, С.М. (Ред.). (2022). Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник. «Букрек». <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voeynoho.stanu-%20Innovatsiyna.ta.proyektna.diyalnist.pdf>
- Шпарик, О. (2021). Концептуальні засади цифрової трансформації освіти: європейський та американський дискурс. Український педагогічний журнал, 4, 66–76. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-65-76>
- Council of the European Union. (2001). Report from Education Council to the European Council on the Concrete Future Objectives of Education and Training Systems. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5980-2001-INIT/en/pdf>
- Council of the European Union. (2003). Council Conclusions of 5 May 2003 on reference levels of European average performance in education and training (Benchmarks). Official Journal, C134, 3–4. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52003XG0607\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52003XG0607(01))
- Council of the European Union. (2009). Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Official Journal, C119, 2–10. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A52009XG0528%2801%29>
- Council of the European Union. (2018). Council conclusions on moving towards a vision of a European Education Area. Official Journal, C195, 7–12. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607\(01\)&rid=6](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607(01)&rid=6)

- Council of the European Union. (2019). Council Resolution on further developing the European Education Area to support future-oriented education and training systems. *Official Journal*, C389, 1–6. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019G1118%2801%29>
- Council of the European Union. (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021–2030). *Official Journal*, C66, 1–21. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021G0226%2801%29&qid=1617706323424>
- Dzhurylo, A., Hlushko, O., & Shparyk, O. (2021). Innovative approaches to formulation and development of soft skills of secondary school students in the context of Ukraine's integration into the European education area. *Education: Modern Discourses*, 4, 39–49. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2021-4-05>
- European Commission. (2012). European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations. Conditions for membership. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/conditions-membership_en
- European Commission. (2017). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Empty: Strengthening European Identity through Education and Culture. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A673%3AFIN>
- European Commission. (2020). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on achieving the European Education Area by 2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0625>
- European Council. (2000). Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 Presidency Conclusions. https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm
- European Parliamentary Research Service. (2021). The European Education Area and the 2030 strategic framework for education and training. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690630/EPRS_BRI\(2021\)690630_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690630/EPRS_BRI(2021)690630_EN.pdf)
- Google Academy. (2022, September 27). European cooperation in education and training https://scholar.google.com/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&q=European+cooperation+in+education+and+training+&btnG=
- Lokshyna, O., Dzhurylo, A., Hlushko, O., & Shparyk, O. (2021). Secondary education reform priorities under globalisation: the case of Ukraine in comparison with China, Germany and Poland. *Proceedings of the SHS Web of Conferences*, 104, 1–11. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110401004>
- Maksymenko, O. (2021). Foreign languages in school education: European and Ukrainian trends. *Education: Modern Discourses*, 4, 50–65. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2021-4-06>
- Open method of coordination. (n.d.). EUR-Lex: An official website of the European Union. Retrieved September 28, 2022, from <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/open-method-of-coordination.html>
- Palaščíková, D., Koľveková, G., Palaščíková, L. (2018). Integration Processes and Cooperation of the European Union Countries in the Scope of Education and Training Policy (pp. 1139–1146). In Staničková, M., L. Melecký, E. Kovářová and K. Dvoroková (Eds.). *Proceedings of the 4th International Conference on European Integration*. Ostrava: VŠB – Technical University of Ostrava. https://is.muni.cz/publication/1418268/ICEI-2018_Proceedings.pdf#page=1140
- Pépin, Luce. (2007). The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective. *European Journal of Education*, 42(1), 121–132. <https://doi.org/10.1111/j.1465-3435.2007.00288.x>
- Treaty on European Union (1992). *Official Journal*, C191, 1–112. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT>
- Tushi, B., & Rushiti, A. (2017). European cooperation on education and training: et 2020 strategy. *KNOWLEDGE – International Journal*, 16(4), 1365–1368. <http://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/view/4386>

References

- Batechko, N.H., Bulvinska, O.I., Lokshyna, O.I., Mospan, N.V., Protsenko, O.B., Sysoieva, S.O. (Red.), Sokolova, I.V. (2020). *Yevropeyskiy prostr vyshchoi osvity: parametry yakosti ta ekspertyzy: navchalnyi posibnyk*. Kyiv. <http://heqes.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0>

%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%84%D0%9F%D0%92%D0%9E-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%B8-%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D1%82%D0%B0-%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B8-1.pdf (in Ukrainian).

Council of the European Union. (2001). Report from Education Council to the European Council on the Concrete Future Objectives of Education and Training Systems. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5980-2001-INIT/en/pdf> (in English).

Council of the European Union. (2003). Council Conclusions of 5 May 2003 on reference levels of European average performance in education and training (Benchmarks). Official Journal, C134, 3–4. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52003XG0607\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52003XG0607(01)) (in English).

Council of the European Union. (2009). Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training (ET 2020). Official Journal, C119, 2–10. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A52009XG0528%2801%29> (in English).

Council of the European Union. (2018). Council conclusions on moving towards a vision of a European Education Area. Official Journal, C195, 7–12. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607\(01\)&rid=6](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XG0607(01)&rid=6) (in English).

Council of the European Union. (2019). Council Resolution on further developing the European Education Area to support future-oriented education and training systems. Official Journal, C389, 1–6. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019G1118%2801%29> (in English).

Council of the European Union. (2021). Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021–2030). Official Journal, C66, 1–21. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021G0226%2801%29&qid=1617706323424> (in English).

Dzhurylo, A., Hlushko, O., & Shparyk, O. (2021). Innovative approaches to formulation and development of soft skills of secondary school students in the context of Ukraine's integration into the European education area. *Education: Modern Discourses*, 4, 39–49. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2021-4-05> (in English).

European Commission. (2012). European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations. Conditions for membership. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/conditions-membership_en (in English).

European Commission. (2017). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Empty: Strengthening European Identity through Education and Culture. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2017%3A673%3AFIN> (in English).

European Commission. (2020). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on achieving the European Education Area by 2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0625> (in English).

European Council. (2000). Lisbon European Council 23 and 24 March 2000 Presidency Conclusions. https://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_en.htm

European Parliamentary Research Service. (2021). The European Education Area and the 2030 strategic framework for education and training. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690630/EPRS_BRI\(2021\)690630_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/690630/EPRS_BRI(2021)690630_EN.pdf)

Goo(in English).gle Academy. (2022, September 27). European cooperation in education and training https://scholar.google.com/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&q=European+cooperation+in+education+and+training+&btnG= (in English).

Hlushko, O. (2021). Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: yevropeiskiy dosvid. *Naukovo-pedahohichni studii*, (5), 8–21. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2021-5-8-21> (in Ukrainian).

Lokshyna, O. (2018). Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v umovakh yevropeizatsii Ukrainy. *Continuing Professional Education: Theory And Practice (Series: Pedagogical Sciences)*, 3–4(56–57), 127–132. https://lib.iitta.gov.ua/713772/1/ilovepdf_com-127-132.pdf (in Ukrainian).

- Lokshyna, O. (2019). Yevropeiska dovidkova ramka kluchovykh kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia: onovlene bachennia 2018 roku. *Ukrainskyi Pedahohichnyi zhurnal*, (3), 21–30. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2019-3-21-30> (in Ukrainian).
- Lokshyna, O. I. (2009). Zmist shkilnoi osvity v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: teoriia i praktyka (druga polovyna XX – pochatok XXI st.). SPD Bohdanova A. M. https://lib.iitta.gov.ua/5435/1/Zmist_shkilnoi_osvity.pdf (in Ukrainian).
- Lokshyna, O., Dzhurylo, A., Hlushko, O., & Shparyk, O. (2021). Secondary education reform priorities under globalisation: the case of Ukraine in comparison with China, Germany and Poland. *Proceedings of the SHS Web of Conferences*, 104, 1–11. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110401004> (in English).
- Lokshyna, O., Dzhurylo, A., Maksymenko, O., Shparyk, O. (2022). Pidtrymka YeS intehratsii ditei i molodi v systemy osvity derzhav-chleniv v umovakh viiny rf proty Ukrainy: stratehichni oriientyry ta uspishni praktyky. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 3, 5–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-20-32> (in Ukrainian).
- Maksymenko, O. (2021). Foreign languages in school education: European and Ukrainian trends. *Education: Modern Discourses*, 4, 50–65. <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2021-4-06> (in English).
- Maksymenko, O.O. (2021). Detsentralizatsiia v osviti yevropeiskykh krain: dosvid Norvehii. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 4, 77–87. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-77-87> (in Ukrainian).
- Open method of coordination. (n.d.). EUR-Lex: An official website of the European Union. Retrieved September 28, 2022, from <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/open-method-of-coordination.html> (in English).
- Palaščáková, D., Kol'vcková, G., Palaščáková, L. (2018). Integration Processes and Cooperation of the European Union Countries in the Scope of Education and Training Policy (pp. 1139–1146). In Staničková, M., L. Melecký, E. Kovářová and K. Dvoroková (Eds.). *Proceedings of the 4th International Conference on European Integration*. Ostrava: VŠB – Technical University of Ostrava. https://is.muni.cz/publication/1418268/ICEI-2018_Proceedings.pdf#page=1140 (in English).
- Pépin, Luce. (2007). The History of EU Cooperation in the Field of Education and Training: how lifelong learning became a strategic objective. *European Journal of Education*, 42(1), 121–132. <https://doi.org/10.1111/j.1465-3435.2007.00288.x> (in English).
- Pukhovska, L. (2017). Profesiina osvita ta innovatsii: dosvid krain Yevropeiskoho Soiuzu. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnicnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika*, 14, 124–132. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpto_2017_14_18 (in Ukrainian).
- Shkarlet, S.M. (Red.). (2022). Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. *Innovatsiina ta proiektna diialnist: Naukovo-metodychnyi zbirnyk. «Bukrek»*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serp.n.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrainy.v.umovakh.voyennoho.stanu-%20Innovatsiyna.ta.proiektna.diyalnist.pdf> (in Ukrainian).
- Shparyk, O. (2021). Kontseptualni zasady tsyfrovoyi transformatsii osvity: yevropeyskyi ta amerykanskyi dyskurs. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 4, 66–76. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-65-76> (in Ukrainian).
- Treaty on European Union (1992). *Official Journal*, C191, 1–112. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:11992M/TXT> (in English).
- Tushi, B., & Rushiti, A. (2017). European cooperation on education and training: et 2020 strategy. *KNOWLEDGE – International Journal*, 16(4), 1365–1368. <http://ikm.mk/ojs/index.php/kij/article/view/4386> (in English).
- Verkhovna Rada Ukrainy. (2006). Uhoda pro partnerstvo i spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu i Yevropeiskym Spivtovarystvamy ta yikh derzhavamy-chlenamy. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, 24, 203. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text (in Ukrainian).
- Verkhovna Rada Ukrainy. (2014). Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta yevropeiskym soiuzom, yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy*, 75(1), 83. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (in Ukrainian).

Olena Lokshyna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Head of the Department of Comparative Education of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

Research interests: reforms and innovations in the world and European educational areas in the context of globalization and Europeanization in a comparative perspective, theory and methodology of comparative education.

2021–2030 EUROPEAN COOPERATION STRATEGY IN THE FIELD OF EDUCATION AND TRAINING IN AS A EUROPEAN INTEGRATION BENCHMARK FOR UKRAINIAN EDUCATION

Abstract. The article is devoted to the analysis of the EU strategic benchmarks in the field of education and training for the period 2021–2030, which is relevant in the context of Ukraine’s European integration. Ukraine’s candidate status for EU membership (2022) makes the integration of Ukrainian education into the European educational area a cross-cutting task in the context of war and reconstruction. The use of the method of analysis of key EU documents on education provided the disclosure of the content of the framework programs of European cooperation “Education and Training 2010”, “Education and Training 2020”. The author describes the updated vision of the European Education Area, the construction of which is defined as the goal of such cooperation until 2025 in the Strategic Framework for European Cooperation in Education and Training towards the European Education Area and beyond (2021–2030).

The European Education Area should be seen as a system that interconnects all levels of education of the EU Member States within the framework of lifelong learning with cross-cutting priorities such as mobility, skills, competences and qualifications, modern languages, digitalization, based on European identity and values.

It is stated that the EU is implementing a comprehensive strategy of cooperation in the field of education and training, which is positioned as an integral part of the comprehensive development of the European community. The sustainability of the vector of such cooperation, which is ensured by the cross-cutting strategic priorities of the framework programs, contributes to the harmonization of the development of national educational systems of the Member States and, accordingly, works towards the goal of building a knowledge society and economy.

The conclusion was made about the importance of understanding the possibilities and timeframe for harmonizing the guidelines for the development of the Ukrainian education system during the reconstruction period with the priorities of the 2030 Strategic Framework.

Keywords: education and training; European cooperation; European educational area; European integration; EU; Ukraine.